

Krmná mrkev stále zajímavá

Ing. Václav Míka, DrSc., TAGRO Červený Dvůr, spol. s r.o., Tábor 4 - Měšice

Mrkev znali Řekové a Římané již před 2000 lety, krmnou mrkev pěstovali i naši předkové. Krmná mrkev je v našich podmínkách i dnes vítaným doplňkem krmivové základny.

Připomeňme si tu pár pěstitelských zásad.

Krmná mrkev je velice chutným, zdravotně velmi cenným a jediným statkovým krmivem, které je bohaté na všechny vitamíny. Hodí se pro všechna hospodářská zvířata, zvláště mláďata a chovná zvířata. Mimořádně vhodná je též pro jezdecké koně, a to do dávky cca 10 kg/kus/den. Příznivě se uplatňuje svými účinky dietetickými, působí na rozpouštění hlenů při katarrech cest dýchacích. Při dlouhodobějším zkrmování působí též jako prostředek proti střevním hlístům (škrkavkám). Zvláště v zimě se cení jako dobrý zdroj β -karotenu a vitamínů. Zkrmuje se syrová, a sice skotu a koním povětšinou celá (pokud jsou na ni navyklí) nebo drůbeži nastrouhaná. Pokud by se dobytku přece jen krouhala, nedoporučuje se ji míchat se zrninami a šroty. Paření je nevhodné, neboť poškozují β -karoten, vitamíny a snižuje její dietetické vlastnosti.

Krmná mrkev snáší sucho nejlépe ze všech bulevnin. Přesvědčili jsme se o tom znovu i v obou posledních letech, kdy krmná řepa, tuřín i krmná brukev zklamaly, zatímco krmná mrkev Tábořská žlutá na Červeném Dvoře (na chudé, mělké, kamenité půdě) poskytla výnos 65 t/ha resp. 62 t, přičemž podíl kořenů nad 0,5 kg činil 27,4%, resp. 25,1 %. V podmínkách sucha totiž dovede omezit výpar tím, že zpeřené listy stáčí podle středního žebra („nervu“) a rovněž i jednotlivé úzké úšty se stácejí podle podélné osy. Sucho v první polovině vegetačního období snáší znatelně lépe než ve druhé polovině. Za srážky koncem léta a začátkem podzimu je v každém případě vděčná. Na druhé straně krmná mrkev neselhává ani v tak extrémně mokrých letech, jakým byl např. rok 2002.

Na půdu a podnebí menší nároky než krmná řepa a úspěšně ji lze pěstovat ve všech výrobních oblastech od nížin do hor. Zvláštní význam ale má v oblastech sušších, kde se nedaří krmné řepě. Svoje přednosti prokazuje i ve vyšších polohách, protože na rozdíl od ní může asimilovat ještě při nízké teplotě. Chlad snáší bez problémů, dokonce i mráz (do $-4\text{ }^{\circ}\text{C}$). Velice dobře prosperuje na kyprých, humózních, záhřevných půdách hlinitopísčítých, kde dělá pravé divy. Celkem dobře roste i na hlubokých půdách písčítých, kde se již krmné řepě nedaří. Pozoruhodných výnosů lze při troše péče dosáhnout i na půdách mělčích, hlinitých. Nesnáší jen půdy zamokřené, kde spodina obsahuje kyselé sloučeniny železa a manganu, dále půdy příliš těžké, slévavé se klonem k tvorbě půdního škraloupu. Ve vlhčích, utužených půdách se její kořeny se častěji rozvětvují a jsou náchylnější k hnilobě (horší uchovatelnost).

Obvykle se pěstuje jako hlavní plodina po obilovině. Pozemek pro ni by se měl vybrat pokud možno čistý, nezaplevelený. Není to však podmínkou, neboť v současné době lze porost mrkve udržet v čistém stavu herbicidy. Na humus a živiny má poměrně vysoké požadavky, má ráda i dobrou zásobu vápna v půdě. Zpočátku roste pomalu a přijímá málo živin. Více živin přijímá od června a jejich odběr postupně zvyšuje téměř až do sklizně. Na rozdíl od červené (konzumní) mrkve, krmná mrkev snáší chlévský hnůj dobře, zvláště jedná-li se o hnůj dobře zaležený, zaoraný na podzim. Před hnojením slamnatým hnojem je třeba varovat, neboť hrozí nebezpečí většího napadení rostlin larvami pochmurnatky mrkvové. Ty způsobují „chodbičky“ v kořenech mrkve. Vhodnou alternativou chlévského hnoje je zelené hnojení.

Krmná mrkev má dlouhé vegetační období, proto se na jaře vysévá velice brzo. Má drobné semeno, proto je třeba půdu před setím dobře připravit. Seje se do řádků 30 – 40 cm, do hloubky 0,5 – 1 cm (na lehkých půdách 1 – 2 cm), výsevkem 3 – 5 kg/ha (podle přesnosti secího stroje). Živiny se doplňují v umělých hnojivech při přípravě půdy, pouze část dávky N se aplikuje na list. V suchých oblastech je ale vhodnější zapravit při přípravě půdy celou dávku N. Ruční okopávka a jednocení bohužel patří minulosti, příliš husté porosty lze prosvětlit bránami. Proti plevelům lze úspěšně použít některý ze široké palety herbicidů (např. Afalon, Fusilade Super). Krmná mrkev se sklízí na podzim co nejdéle (říjen, listopad) a průměrný výnos kořene se pohybuje mezi 60 až 90 t/ha. Kořeny se uskladňují nejlépe při teplotě 1 – 2 °C a relativní vlhkosti vzduchu 80 –90%. Pěstování krmné mrkve v dvojkultuře (např. s mákem) je sice možné, ale už není vidět tak často jako kdysi.

Doporučené odrůdy:

1. Tábořská žlutá:

Má kořen středně dlouhý, 12 –26 cm, převážně válcovitě kuželovitý, zakončení kořene pološpičaté, někdy s tupou špičkou. Dužnina je intenzivně žlutá, srdce žluté. Hlava kořene je středně široká až široká, nazelenalá. Dává vysoké a jisté výnosy kořenů, se středním obsahem sušiny a cukrů, s nižším obsahem karotenu (10 – 30 mg/kg sušiny). Podle našich dlouholetých zkušeností je odolná proti chorobám, proti krátkodobému zamokření či na druhé straně vůči suchu. Její nespornou výhodou je veliká plasticita, ekologická nenáročnost a odolnost proti vybíhání do květu v roce zásevu. Lze ji vcelku úspěšně pěstovat i v chudších podmínkách a poněkud drsnějších polohách, dobré stanoviště ale dokáže velice ocenit. Je dobře skladovatelná. Byla vyšlechtěna z krajové odrůdy z Královéhradecka a povolena v r. 1950. Vlastníkem a udržovatelem odrůdy je TAGRO Červený Dvůr, šlechtitelská stanice, Tábor 4 – Měšice.

2. Višňovská žlutočervená:

Má kořen středně dlouhý, 10 – 26 cm, většinou válcovitě kuželovitý, převážně špičatý, často s polotupou špičkou. Dužnina je oranžově červená, srdce většinou žluté. Hlava kořene je středně široká, nazelenalá. Oproti předchozí odrůdě mívá asi o 10 % nižší výnos, avšak vyšší obsah karotenu. Byla vyšlechtěna výběrem z obchodního osiva původem z USA a povolena v r. 1940.

Je třeba též připomenout, že pěstování červené (konzumní) mrkve pro účely krmení zvířat není příliš vhodné, neboť ta (1) dává daleko nižší výnos a (2) v kořenech je obsaženo příliš mnoho rozpustných sacharidů („cukrů“). Při dlouhodobějším zkrmování, případně ve vyšších dávkách totiž jejich nadměrný přísun (v nefyziologickém množství) představuje zbytečnou zátěž organismu, narušuje pochody v trávicím traktu zvířat, narušuje rovnováhu minerálních látek v organismu atd. Při zkrmování nestandardní (odpadní) červená mrkev hrozí nebezpečí častějších poruch trávení, pokud tato nebude prostá hniloby a nebude dobře vypraná.

Některé netradiční způsoby zkrmování

1. V některých zemích EU se na trh dodávají omyté kořeny krmné mrkve, balené po 10 či více kg v rašlových pytlích. Kupují je především chovatelé koní a v hojně míře vyznavači jezdeckví ze záliby, ochotní svým miláčkům dopřát něco vynikajícího na přilepšenou. Takto nachází krmná mrkev dobrý odbyt především v přímořských státech a její zpeněžení je pro pěstitele finančně zajímavé. Je potěšitelné, že už i v ČR se objevily první příklady.

2. Porosty z jara vyseté krmné mrkve mohou od září prakticky až do zámru, příp. na začátku příštího jara efektivně spásat:

- a) Jalové a nízkobřezí (do ca 1,5 měsíce březosti) prasnice, případně v příznivém počasí též prasnice se selaty (od 1,5 měsíce stáří), prasničky a kanečci (odchov plemenného materiálu do ca 100 kg ž. hm.). Vhodná plemena pro pastvu: large white (LW, kam se řadí např. i naše české bílé ušlechtilé), kříženci LW x Duroc, LW x Maquishin, dále přeštické, omezeně landrase. Nevhodná jsou: belgická landrase, pietrain a další plemena masného typu. Spásání porostů je zvláště vhodné pro ekofarmy, příp. malochovy plemenných zvířat, a to v oplůtcích (ohradách), příp. za použití elektrických ohradníků. Zvířata mrkev spolehlivě „vyberou“, tedy vyryjí, a denní příjem se pohybuje i přes 2 kg kořenů a kus a den.
- b) Farmové chovy parohovitých (daněk, jelen aj.), a dále zvířata v oborách (černá zvěř, mufloni aj.) za předpokladu, že se mrkev vysela do řádků a na podzim se postupně (např. v týdenních intervalech) část plochy „nadzdvihne“ podryvákem nebo vyorá pluhem.